

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutviones Morales

In Qvibvs Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

16 Aliae quaestiones de promissione soluuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Ad huius quaestiones solutionem, in primis dicendum videtur, si is, qui promittit, reuera contrariam voluntatem habet, videlicet non se obligandi, probabile est, ex tali promissione obligationem non gigni: quia nemo, ut paulo ante diximus, se obligat alteri nolens se obligare: & hoc est, quod Angelus, & Siluester, & Nauarrus dicere videntur.

Si autem is, qui promittit, nihil cogitat de obligatione, habens in animo verè promittere, eo ipso videtur se obstringere ei, cui promittit; quia ex ipsa promissione verè facta obligatio nascitur, quando in promittente contraria voluntas non adest; & hoc est, quod Caietanus, Sotus tradiderunt.

Octauò quaeritur, An si quis promiserit animo, & voluntate facta, hoc est, habens in animo non promittere, obligetur secundum conscientiam ad promissum complendum? Respondeo, vi quidem, & natura ipsius promissionis, eum non esse obligatum; sed aliunde tamen, videlicet, ex dolo, & culpa, & damno dato, sequitur.

Ratio primi est, quia promissio facta, & simulata, verè promissio non est.

Ratio vero secundi est; quia quisque tenetur alteri ex dolo, fraude, iniuria, & damno. Hinc est, vt si iuuenis promittat puellae, sibi vitæ conditione pari, se eam vxorem duciturum, si sinat se ab ipso cognosci, debeat eam vxor ducere, si cognouerit, quamvis promiserit non habens in animo eam ducere in matrimonium; quia promissio est facta ob causam, & causa sequuta est; & ideo fuit contractus inter iuuenem, & puellam, hic nempe, Faciam, si feceris; in contractu vero is, qui dolose facit, debet itate conuentis. Quod si puella sua culpa decepta est, nimirum; quia facile potuit animaduertere, fictam esse promissionem; tunc ius non habet aduersus eum, qui promissit, quia scienti, & volenti non fit iniuria.

Alia quaestiones de promissione soluuntur.

CAPVT XVI.

Primo quaeritur, An promissio vsuratum soluendarum, facta vsurario, vllam producat obligationem.

De hac quaestione Glossa, Panormitanus, & ceteri, in cap. *Debitores de iureiurando*, Angelus in verbo *Obligatio*, Num. 18. Siluester in verbo *Obligatio*, q. 4.

Certi ius est, promittentem vsuras, minime obligari vsurario, sic enim dicitur in cap. *Debitores, de iureiurando*. Debitores, inquit Alexander 3. ad soluendas vsuras, in quibus se obligauerunt, cogi non debent. Item in l. 1. ff. *De condit. ob turpem causam*, Paul. ait: (Quod si turpis causa accipientis fuerit, repeti potest.)

Dubium verò quaestio est, an non solum iure Canonico, & Ciuili talis promissio sit irrita, & inanis, sed etiam iure naturali? Ratio dubitandi est, quoniam quidam fatentur, eiusmodi promissionem iure Canonico, & Ciuili irritam esse, sed iure tamen naturali ratam, & firmam, hoc est, remoto quolibet iure scripto, valere: quia is, qui promittit vsuras, non peccat promittendo, sicut nec peccat soluendo postea.

Deinde, quia quamvis necessitate quadam promittat, eo quod mutua pecuniam non acciperet ab vsurario, nisi promitteret se soluturum vsuras, nihilominus tamen simpliciter voluntaria est talis promissio, ergo obligat promittentem.

Communis est opinio, vt colligitur ex Panor. Angel. & Sil. *locis supra citatis*, talem promissionem, etiam iure naturali, nullius esse momenti. Et ratio huius est; quia promissio per se, & natura sua, est gratuita, & liberalis, hoc est, gratis, & liberaliter, facta: at promissio, qua quis promittit alicui vsuras, non fit gratis, & liberaliter, sed necessita-

te; quia aliter vsurarius dare mutuum, quod petitur, recusat, ergo talis promissio per se, & natura sua non valet. Nam quemadmodum si quippiam des ex causa, vel necessitate, donatio esse non potest; quia per se fieri gratis, & liberaliter debet. l. 1. & l. *donari*, ff. *de donat.* sic etiam eo ipso, quod aliquid offertur ex causa vel necessitate, talis oblatio iam definit esse promissio.

Secundò quaeritur, An promissio facta vsurario, confirmetur iureiurando? In cap. *Debitores, de iureiurando* sic ait Pontifex: (Si vero de ista solutione iurauerint, cogendi sunt reddere iuramentum: & cum vsuræ solutæ fuerint, ad eas restituendas sunt Ecclesiastica severitate, si necesse fuerit, compellendi.)

Ex quibus verbis liquido apparet, talem promissionem iureiurando firmatam obligate promittentem: & ideo si promissum non soluerit, erit perurus: solutas tamen vsuras potest repetere officio Iudicis Ecclesiastici, & vsurarius iure naturali cogitur eas restituere, quoniam nullo iure eas retinere sibi potest: non quidem iure donationis: quia hæc sua natura fit gratis, & liberaliter, non ex causa, & iure cogente. l. 1. & l. *Donari*, ff. *De don.* Non ratione mutui: quia ex mutuo tantum debetur, quantum est acceptum, non amplius. Officio itidem iudicis Ecclesiastici compelli potest vsurarius ad vsuras reddendas. Quod si is, qui promissit vsuras, eas non soluerit, eius hæres vt iusiurandi non cogitur promissum præstare; quia iusiurandum iurantem solum, non ipsius hæredem obligauit. Atq; hæc quidem est communis opinio.

Et tamen difficultas, quo pacto talis promissio iurata promittentem teneat; cum tamen sine vilo iureiurando facta non valeat. Nam is, qui confirmat datum, ideo confirmare dicitur; quia quod datum fuerat, ratū habet: quare si nihil datum esset, nihil confirmaret: sed talis promissio, vt dixi, etiam natura sua est irrita, ergo iureiurando non confirmatur; quia iusiurandum non videtur confirmare id, quod sua natura nullius est momenti. Item in cap. *Accessorium, de reg. iur.* in 6. dicitur: (Accessorium sequitur naturam principalis: at promissio sua natura non valet, ergo iusiurandum, quod ad promissionem accedit, necesse est, vt sequatur naturam promissionis; ac proinde, vt non valeat: quemadmodum, nec valet ipsa promissio.)

Tertiò, in cap. *iuramenti* 22. *quæst. 5.* habetur sic: (Deus inter iuramentum,) & simplicem loquelam differentiam non facit: ergo sicut promissio vim non habet, ita nec iusiurandum promissioni coniunctum.

Dicendum est cum Panorm. & alijs, in cap. *Debitores, de iureiurando*, & Angel. & Sil. in *locis praallatis*, in tali promissione iurata promittentem duplici vinculo teneri, & obstringi, videlicet vsurario, cui promissit se soluturum vsuras; & Deo, quem in testem suæ promissionis aduocauit, & quasi fideiussorem dedit: & ideo si promissum non præstet, religionis vinculum soluit, quo se Deo obligauit. Hinc est, vt nihil mirum sit, si promissio simplex non valeat, & valeat iurata: quia quamdiu iurata non est, vim non habet, nisi simplicis promissionis. Et quia est contra substantiam promissionis, vt fiat ex causa, & necessitate, ideo promissio simplex natura sua obligationem non parit; at verò quando est iurata nouum religionis vinculum cõtinet, quo qui promittit iurando, se Deo obstringit, ne fidẽ datam violet. Promissio ergo iureiurando confirmata, vim habet ex nouo religionis vinculo, quod non habebat ex simplici fide vsurario data.

Ex his patet responsio ad argumenta. Promissio ex iureiurando adhibito, obligat nos promittentes vinculo religionis, qua Deum in testem nostræ promissionis adhibebimus: quare promissio iurata ex vno capite non obligat promittentem, ex alio vero capite obligat, & hoc est, quod dicitur, Promissionem factam vsurario, iureiurando confirmari. Ad secundum, iusiurandum quamvis ad promissionem accedat, non tamen esse irritum, quamvis per se sit irrita nuda promissio: quoniam iusiurandum per se, & natura sua obligationem producit, quando cumq; res, quæ

iuratur, est licita, & seruari potest absque interitu salutis aeternae. c. Si vero, de iurjurando.

Iuris vero Regula illa: (Accessorium sequitur naturam principalis) in his locum non habet; quia iusurandum, quod accedit promissioni, per se obligat iurantem, dummodo possit absque peccato promissum implere.

Ad tertium respondeo; esse differentiam ex natura rei inter promissionem nudam, & iuratum; quia promissio nuda cum non fiat gratis, & liberaliter homini, non obligat promittentem; at cum iurata est, obligat ex nouo vinculo, quo firmatur, videlicet ex religione Deo debito.

Tertio quaeritur, An promissio metu mortis, siue metu cadente in constantem virum, facta latroni, vel tyranno, vel alicui alteri iniquè vexanti, obliget promittentem. Certum est, non obligare, vt constat ex l. 1. & alijs. ff. De eo, quod metus causa gestum est. Et ex cap. Abbas. c. Ad aures, cap. Ad audientiam, de ijs, vi metus ve causa fiunt.

Sed illud habet maiorem difficultatem, An etiam iure naturali, semoto quolibet scripto iure, talis promissio sit irrita, hoc est, An per se, & natura sua inanis sit? Ratio dubitandi est; quia metus non tollit voluntarium. Deinde, turpitudine eius, cui sit promissio, facit, vt ipsa promissio, iure Canonico, & Ciuili sit irrita: non tamen, vt per se, & sua natura nullus sit momenti. De hac quaest. S. Thom. in 2. q. 89. art. 7. ad 3. Et ibi Caiet. Durand in 3. dist. 39. art. 2. Sol. lib. 8. de Iustit. q. 1. art. 7. ad 3. Silu in verbo Iuramentum. 4. q. 7. Abbas, & alij, in cap. Verum. Et in cap. Abb. De iurjurando.

Dicendum existimo, talem promissionem per se, & sua natura non subsistere; quia promissionis substantia postulat, vt gratis, & liberaliter fiat; at quod sit ex metu, non sit gratis, & liberaliter: ergo quod metu promittitur, nullam habet firmitatem. Nec obstat argumenta supra nobis obiecta; quia etsi metus non auferat simpliciter voluntarium, facit, tamen ne gratis, & liberaliter detur, quod promittitur, vel datur, quod pugnat cum ipsius promissionis substantia, & natura.

Quarto quaeritur, An talis promissio metu latroni facta, iuraturando confirmetur? Respondeo cum S. Thom. loco citato, cuius verba sunt, (in iuramento, quod quis coactus facit; duplex est obligatio; vna quidem, qua obligat homini, cui aliquid promittitur: & talis obligatio tollitur per coactionem; quia ille, qui vim intulit, hoc meretur, vt ei promissum non seruetur. Alia autem est obligatio, qua quis Deo obligatur, vt implet, quod per nomen eius promissit: & talis obligatio non tollitur in foro conscientiae; quia magis debet damnum temporale sustinere, quam iuramentum violare. Potest tamen repetere in iudicio, quod soluit, vel Praelato denunciare, non obstante, quod contrarium iurauerit; quia tale iuramentum vergeret in deteriore exitum, esset enim contra iustitiam publicam. Romani autem Pontifices huiusmodi iuramenti homines absoluerunt, non quasi decernentes huiusmodi iuramenta non esse obligatoria, sed quasi huiusmodi obligationes ex iusta causa relaxantes.) Sic ille,

Ex his intelligitur, talem promissionem, secundum S. Thomae sententiam, valere, si sit iuraturando firmata; quia etsi nuda promissio per se, & sua natura, nullus est momenti; rata tamen est secundum conscientiam, quatenus ei iusurandum accedit, eo quod nouo vinculo confirmatur. Eadem ratione, qua, vt dixi superiori quaestione, promissio vsurario facta obligat promittentem, si iurata sit: nihilominus tamen Romani Pontifices consueverunt talis iuraturandi vinculum relaxare; vt patet ex cap. Abbas. Et cap. Ad aures. Et cap. Ad audientiam, De his, qua vi, metus ve causa fiunt, Et cap. Si vero. Et cap. Verum, de iurjurando, quia iij, qui talem promissionem per iusurandum extorquent, id merentur.

Quid si quis iurando promittat latroni, vel tyranno necem minitanti, nunquam se peccatum iusurando absolutionem? Respondeo cum S. Thoma, nihilominus etiam

tuta conscientia posse petere absolutionem: quia tale iusurandum est contra bonos mores, & contra communem Reipublicae salutem.

Quaerens, cur is, qui dictam promissionem non implet, lethale peccatum admittat? Communis est omnium sententia, in cap. Verum, de iurjurando, admittit; quia re vera iusurandum, quando absque detrimento salutis aeternae impleri potest, est omnino seruandum.

Obijcies id, quod habetur in cap. Verum de iurjurando, eos, qui tales promissiones iuratas non impleuerint, non esse tamquam pro mortali crimine puniendos? Respondeo cum Panorm. & alijs ibidem, non negare Pontificem, eos lethalius peccare; sed solum dicere, eorum peccatum mitius esse peccandum.

At Glossa, inquis, in eo cap. In verbo Mortali, dicit tale iusurandum metu extortum, parum obligare, ergo leuis est talis iuraturandi violatio. Respondeo, non esse Gloss. hac in parte probandam, si dicere voluerit tantum esse venialem culpam in eo, qui tale iusurandum perfecerit. Significare tamen Gloss. videtur, parum obligare, hoc est, leuiori esse poena mulcandum, eo quod metu coactus iurauerit.

De promissione rei turpis, vel ob turpem causam.

CAPVT XVII.

PRIMO quaeritur, An promissio, quae ob turpem causam futuram, siue praeteritam sit, iure communi valeat? Certi iuris est, promissionem rei turpis per se, & sua natura irritam esse, & inane. In l. Generaliter. ff. De verb. oblig. habetur: (Generaliter nouimus, turpes stipulationes nullas esse momenti,) & in l. sequenti, Veluti, subiungitur: (Veluti si quis homicidium, vel sacrilegium se facturum promittat. Sed & officio quoque Praetoris continetur, ex huiusmodi obligationibus actionem denegari,) in l. Si plagij. ff. eod. tit. (Si plagij faciendi, vel facti causa concepta sit, stipulatio ab initio non valet; ergo promissio rei turpis iure ciuili, & praetorio nullam vim habet.) Et idem habetur in l. Iurigentium. §. Generaliter. ff. De pactis, Et Instit. De inutilibus stipulat. §. Quod turpi.

Quod quaeritur est, An promissio ob turpem causam siue futuram, siue praeteritam, obliget iure ciuili promittentem. Sciendum est ex l. 1. ff. De condict. ob turpem causam, turpitudinem aliquando solum esse promittentis, aliquando eius, cui est promissum; aliquando vtriusque. Quando turpitude est solum eius, cui est promissum, tunc iure ciuili repetitur promissum; vt si promissero tibi aliquid, ne sacrilegium, at ne furtum committas, ne ve hominem occidas, vel vt rem depositam mihi restituas, vt instrumentum mihi reddas, vt pro me iudices, vel sententiam teras, hac in l. Vt puta. ff. De condict. ob turpem causam. Turpiter accipere intelligitur, qui pecuniam accipit, vt faciat id, quod alioqui facere debet: vt si tibi aliquid promissero, vt reddas mihi mutuum, vel commodatum, vel rem tibi locatam, vel a te mihi venditam, vel tibi mandatam, hoc est, meo mandato emptam, vel rem, quam ex testamento, vel stipulatione mihi debes. l. Vlt. ff. eod. tit. 7.

Quando item est turpitudine promittentis, & eius, cui sit promissio, repetitur iure ciuili, quod datum est; vt si promissero, & dederi tibi, vt male iudices, vt fureris, vt hominem occidas, ne me in furto deprehensum prodas. l. Vbi autem. Et l. Item. ff. eod. Tit. Si quis promittat alteri, vt sit focus in furto, homicidio, limonia, sacrilegio. Si promittat se pro eo soluturum poenam, cum ob delictum fuerit condemnatus. l. Si ita rei. §. vltimo. ff. De solutione.

Quid autem dicendum est de promissione ob turpem causam facta, erit ne irrita etiam secundum ius naturale remoto quolibet iure scripto? Respondeo, talem promissionem,

si fue-